

Forfatter: Heiberg, Johan Ludvig

Titel: Udrag fra Dramatik i udvalg

Citation: Heiberg, Johan Ludvig: "Dramatik i udvalg", i Heiberg, Johan Ludvig: *Dramatik i udvalg*, udg. af Jens Kr. Andersen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 2000, s. 569. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibergjl04val-shoot-idm140721242719584/facsimile.pdf> (tilgået 03. maj 2024)

Anvendt udgave: Dramatik i udvalg

- står en ny fugl af asken; således symbol på udødeligheden. – *afstroifer*: stryger ... af. – *Puppe(ns)*: et insekts overgangsstadium mellem larve og fuldt udviklet insekt (fx sommerfugl); i dette stadium er insektet omgivet af et hylster (kokon). – *Klædebon*: klæder. – *blive levende (...)* siger: spøgende tvetydighed, idet »levendes« kan (og kunne) betyde: (befængt med) utoj. – *Parquet(tet)*: se n.t.s. 17. – *Harlekinstat*: en hat som den angivne (hvid og spids) hører til Harlekin-figurens (se n.t.s. 19) faste kostume.
- 21 *Acteurer*: skuespillere. – *Amager-Torv*: se n.t.s. 11. – *Ih lillemand (...)* her?: *Det er (...)* *Vær, din gamle Bjørn*; *Hvad gør man (...)* *Børn*; *God Dag, min Bedste*; *Ha! Hvordan (...)* *besøge dig*; *Ih see (...)* *Madamme*: disse replikker og replikstumper er ordret overtaget fra Oehlschlägers *Sanct Hansaften-Spil*, scenen »Spadseregange« (Oehlschlägers, *Poetiske Skrifter* I, udg. af H. Topsøe-Jensen, 1926, s. 235f., 240). – *Nymberger*: forhandler af »nürnbergerkram« (dvs. godtkøbskram, legetøj fra Nürnberg). – *See (...)* *God Dag (...)* *Jeg fryser*: disse replikstumper er nødvendigt forandrede (af hensyn til årstiden) i forhold til de tilsvarende i *Sanct Hansaften-Spil* (samme sted som angivet i foreg. n.).
- 22 *Bod(erne)*: krambod, butik. – *bedst*: mest (udpræget). – *forsand*: for sandt, i sandhed.
- 23 *Kjole*: indendørs yderdragt anvendt også af mænd og børn.
- 24 *Doctor-Attest*: lægeattest (her antagelig om farvernes ægthed el. ufærlighed for børn). – *Arrak*: brændevin fremstillet af ris og palmesaft. – *Punsch*: punch, varm blandingsdrik af vand, (brænde-)vin, sukker og citron. *Taske*: »tøs«. – *Ridicule*: lille pose el. taske.
- 25 *vist nok*: helt sikkert. – *Sukkerbager*: konditor. – *De er saa god*: her antagelig: vær så venlig (dvs. må jeg have lov).
- 26 *huld(e)*: skøn. – *Enrico, Blanca*: det elskende par i Ingemanns sentimentale tragedie *Blanca*, her travestret til et børnerigt københavnsk ægtepar, jf. efterskriften s. 534f. – *En Kammerjunker med en Harpe*, se noter t.s. 10; kammerjunkereren her sigter til kammerjunker D.W. Levetzau (1786-1849), som havde oversat *Blanca* til tysk.
- 27 *Postillon(en)*: kusk på postvogn. – *Tølfet*: her: seletøjet. – *allerede ere saa bekendte her i Byen*: en finte til tragedien *Blancas* publikumsyndest, ikke ganske rimelig (jf. efterskriften s. 535). – *Sanct-Pederstræde*: gade i det centrale Kbh. nær Skt. Petri Kirke, her muligvis endnu en finte til Ingemann, der på dette tidspunkt boede her (på Valkendorfs Kollegium).
- 28 *en Møller*: der sigtes her – gennem ordspillet på »Møllers« – til teologi-

professoren og den historiske skribent Jens Møller (1779-1833), der i *Dansk Litteraturlidende* 1811 og 1815 gennem en lang række numre havde anmeldt samtidig litteratur og bl.a. leveret en højstemt rosende omtale af Ingemanns ungdomsdigtning. – *hans Mølle (...) kan gaae for enhver Vind*: Jens Møllers anmeldervirksomhed (se foreg. n.) havde omfattet også en række ganske ubetydelige skribenter.

- 29 *detailleret Meel (...) generelle Gryn*: udtrykket »at male (el. skære) småt« anvendes om åndelig, herunder litterær, virksomhed i betydningen: at sonderdele og udnytte sit materiale til det yderste; i forbindelse med Jens Møller kan karakteristikken således angive, at denne er (for) tilbøjelig til at beskæftige sig med konkrete detaljer på bekostning af overordnede og generelle momenter i de af ham anmeldte værker. – *Overalt*: først og fremmest, i det hele taget. – *intet mindre*: dette mindst af alt. – *Deres Forbindelse (...)* platonisk: se efterskriften s. 535. – *sentimental*: følsom (ikke nødvendigvis nedsættende). – *platonisk*: svarende til den gr. filosof Platons (427-347 f.v.t.) lære om kærlighed i hans dialog *Symposion*, hvori Eros bestemmes rent åndeligt; asexuel.
- 30 *Maaneskin*: i gr.-rom. mytologi var kyskhedens og månens gudinde (Artemis, Diana) den samme, og månen er blevet betragtet som kyskhedens symbol; månebelyste landskaber indgik hyppigt i romantiske digteres og maleres værker. – *Gaaer (...) høer*: (bydemåder flertal) gå, hør.
- 31 *Thi lytter*: (bydemåde flertal) lyt derfor. – *Hvi*: hvorfor. – *Julens (...) Lykkestjerne*: se n.t.s. 15. – *Forbud*: budbringer. – *Konger (...) fra det Fjeme*: se n.t.s. 11. – *Hyrder (...) paa Marken*: if. Luk. 2,8-20 var hyrderne på marken de første, der blev (gjort) opmærksom på Jesu fødsel.
- 32 *Gabriel Engel*: se n.t.s. 10. – *naar*: hvis. – *Sprog*: tekststed, udtryk. – *hvert af Eders Hovedhaar er talt*: Matt. 10,30. – *ingen Spurv til Jorden falder (...) i Himlen*: Matt. 10,29. – *Eenbaame*: som er forældres (her: Guds) eneste barn, oftest som betegnelse for Kristus (jf. fx Joh. 3,16). – *for*: for ... siden. – *hellige Begivenhed (...)* med *christen Tro betragte*: *Naturen*: ordlyden, så vel som tankegangen, er en genklang af (og mulig allusion til) begyndelsesversene i Oehlschlägers *Jesu Christi gjentagne Liv i den aarlige Natur* (se n.t.s. 14): »Hver Vaar, naar Taagerne flygte hen, / Da fødes det lille Barn Jesus igien.« (Oehlschläger. *Poetiske Skrifter* I, udg. af H. Topsøe-Jensen, 1926, s. 179).
- 33 *Vold*: varetægt, beskyttelse. – *Rist*: ro, ophør. – *Hjord(en)*: kvæg- el. færeflok.